

Ενότητα 11, Συνάντηση του Οδυσσέα με τη Ναυσικά

Οδύσσεια Α' Γυμνασίου

Απαντήσεις ερωτήσεων σχολικού βιβλίου

σχ. βιβλίο (σ.σ. 71-72)

Απαντήσεις στις ερωτήσεις του σχολικού βιβλίου (σελ. 77-78)

A. ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΚΕΙΜΕΝΟ
[Από τη συνάντηση του Μενέλαου με την Ειδοθέα, δ 364-394/<360-390>]

«[...] Είκοσι μέρες οι θεοί μ' είχανε εκεί κλεισμένον,
μήτε έπαιρνε απ' τη θάλασσα αγέρας να φυσήξει,
που τα καράβια στου γιαλού ξεπροβοδάει τα πλάτια.
Θα μας σωνόντανε οι θροφές και των αντρών το θάρρος,
αν μια θεά δε μ' έσωνε, πονώντας, η Ειδοθέα,
του γέρου του θαλασσινού η κόρη του Πρωτέα,
που την καρδιά της τάραξα στα τρυφερά της στήθια.
Με βρήκε που παράδερνα αλάργα απ' τους συντρόφους [...].
Σιμά μου στάθηκε η θεά και μου 'πε δυο της λόγια:
"Τόσο πολύ είσαι αστόχαστος κι άμυαλος, ξένε, τόσο,
ή θέλοντας αναμελάς και χαίρεσαι στα πάθια,
έτσι όπως χάνεσαι καιρό μες στο νησί κλεισμένος
κι ούτε άκρη δεν μπορείς να βρεις κι οι ναύτες σου δειλιάζουν;"
Είπε και της απάντησα κι εγώ με δυο μου λόγια:
"Θα σου τα πω μετά χαράς, όποια θεά κι αν είσαι,
πως δεν το θέλει η γνώμη μου να χάνω τον καιρό μου,
μα στους θεούς αμάρτησα που κατοικούν στα ουράνια.
Μόν' έλα τώρα να μου πεις -όλα οι θεοί τα ξέρουν-
ποιος έτσι μ' έδεσε θεός και μου 'κλεισε το δρόμο,
και πώς θα φύγω στο γιάλό τον ψαροθρόφο απάνω;"
Είπα, κι η λατρευτή θεά μ' απάντησε έτσι πάλε:
"Μετά χαράς σου, ξένε, αυτά θα σου τα πω όπως είναι.
Εδώ συχνάζει ένας θεός και του πελάγου γέρος,
άψευτος απ' την Αίγυπτο προφήτης, ο Πρωτέας,
που ξέρει όλης της θάλασσας τα βάθη κι είναι δούλος
του Ποσειδώνα. Λένε αυτός πατέρας μου πως είναι.
Αν συ, καρτέρι σταίνοντας, μπορέσεις να τον πιάσεις,
αυτός το δρόμο θα σου πει, του ταξιδιού το μάκρος
και στην πατρίδα πώς θα πας μες στ' αφρισμένο κύμα. [...]" »
(Μετάφραση Ζήσιμου Σίδηρη)

9. Μάσκα Πρωτέας. Ανάγλυφο
-ασήμι και πολύτιμοι λίθοι- του Ν.
Χατζηκυριάκου-Γκίκα.

>> **Να συσχετίσετε τον ρόλο της Ειδοθέας με τον ρόλο της Ναυσικάς στον νόστο του Οδυσσέα και να διακρίνετε ομοιότητες και διαφορές.**

- ✓ Ως προς τις ομοιότητες, τις οποίες εντοπίζουμε ανάμεσα στον ρόλο της Ειδοθέας και σε εκείνον της Ναυσικάς, επισημαίνουμε πως και οι δύο αυτές κοπέλες έρχονται αντιμέτωπες με ξένους και δείχνουν πρόθυμες να τους προσφέρουν βοήθεια. Η Ναυσικά, από τη μία πλευρά, δηλώνει πως θα φροντίσει τον Οδυσσέα και τον δια φωτίζει σχετικά με τις ενέργειες, στις οποίες θα πρέπει εκείνος να προβεί, προκειμένου να φιλοξενηθεί στο παλάτι της, από όπου θα δρομολογηθεί ο νόστος

του, ενώ η Ειδοθέα, από την άλλη, δείχνει κι εκείνη στο Μενέλαο τον τρόπο, με τον οποίο θα μάθει πώς θα επιστρέψει στην πατρίδα του.

- ✓ Ωστόσο, εκτός από τις παραπάνω ομοιότητες, διακρίνουμε και κάποιες διαφορές:
- α. Στην περίπτωση της Ναυσικάς, ο Οδυσσέας είναι εκείνος που προσεγγίζει τη βασιλοπούλα, ενώ, στη δεύτερη περίπτωση, την πρωτοβουλία την παίρνει η Ειδοθέα.
 - β. Η Ναυσικά χαρακτηρίζει τον Οδυσσέα συνετό, σε αντίθεση με την Ειδοθέα, η οποία χαρακτηρίζει το Μενέλαο *αστόχαστο και άμυαλο*.
 - γ. Η Ναυσικά μιλά στον Οδυσσέα εμπυχωτικά και παρηγορητικά, ενώ τα λόγια της Ειδοθέας προς το Μενέλαο είναι επιτιμητικά.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

...Πράξεις Παιδείας!

B. ΘΕΜΑΤΑ ΓΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. Οι θεϊκές επεμβάσεις στα ομηρικά έπη συντελούν συχνά στην εξέλιξη του μύθου, ιδιαίτερα όταν ολοκληρώνεται ένα επεισόδιο και χρειάζεται να αρχίσει κάποιο άλλο.

>> **Σε ποιες περιπτώσεις η Αθηνά συντελεί στην εξέλιξη του μύθου σ' αυτή την Ενότητα;**

Σε αυτή την Ενότητα, παρακολουθούμε δύο επεμβάσεις της θεάς Αθηνάς:

α. Στους στίχους 142-148, η Αθηνά παρακολουθεί το παιχνίδι των κοριτσιών και αποφασίζει να επέμβει, για να αστοχήσει το τόπι, με αποτέλεσμα οι κοπέλες να φωνάξουν. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ο ποιητής προετοιμάζει τη συνέχεια της πλοκής (ο Οδυσσέας θα ξυπνήσει από τις φωνές των κοριτσιών κ.λπ.).

β. Στους στίχους 171-175, βλέπουμε πως, ενώ οι υπηρέτριες της Ναυσικάς πανικοβλήθηκαν από τη γύμνια και τη γενικότερη εμφάνιση του άγνωστου άνδρα που στεκόταν μπροστά τους και άρχισαν να τρέχουν, για να κρυφτούν, η ίδια η βασιλοπούλα παρέμεινε θαρραλέα, ακίνητη και ψύχραιμη. Αυτή της φυσικά η στάση οφείλεται στη δεύτερη παρέμβαση της Αθηνάς (αφού εκείνη της *έδωσε το θάρρος της καρδιάς και της πήρε την τρομάρα από τα μέλη*), με την οποία ο ποιητής προετοιμάζει τη συνομιλία των δύο προσώπων και, κατόπιν, τη διαδικασία της φιλοξενίας του Οδυσσέα από τους Φαίακες.

2. Να δείξετε αν ο λόγος του Οδυσσέα είναι οργανωμένος με τρόπο που εξυπηρετεί τον σκοπό του.

- ❖ Ο λόγος του Οδυσσέα προς τη Ναυσικά έχει την ακόλουθη δομή:

α. **Δήλωση ικεσίας – Προσφώνηση (στ. 185):**

Ο Οδυσσέας παρουσιάζεται ως κέτης και προσφώνει την άγνωστη κοπέλα με την τιμητική και κολακευτική λέξη *δέσποινα* (=αρχόντισσα, αφέντρα), αφού δεν γνωρίζει το όνομά της.

β. **Φιλοφρονήσεις (στ. 185-206):**

Εκφράζει με γενναιοδωρία το θαυμασμό του για την ομορφιά της κοπέλας και πλέκει το εγκώμιό της είτε με κολακευτικές λέξεις και φράσεις (*ομορφιά - Τόση ομορφιά ποτέ δεν είδα ως τώρα – θάμπωσα και δεν χορταίνω να κοιτώ – θαμπωμένος – σε θαυμάζω – Έκθαμβος μένω*) είτε με κάποια φιλοφρονητική λεπτότητα και διακριτικότητα (απορία μήπως πρόκειται για κάποια θεά, παρομοίωση με το βλαστάρι φοινικιάς κ.ά.). Με αυτές του τις φιλοφρονήσεις επιδιώκει να κερδίσει τη συμπάθεια της Ναυσικάς.

γ. **Παρέκβαση (στ. 198-206):**

Σε μια παρέκβαση, ο Οδυσσέας παρομοιάζει τη Ναυσικά με ένα βλαστάρι φοινικιάς που είδε κάποτε στη Δήλο, από την ομορφιά του οποίου θαμπώθηκε. Αυτή η παρομοίωση υπογραμμίζει βέβαια την ομορφιά της βασιλοπούλας, ωστόσο έχει και έναν άλλο ρόλο: ο Οδυσσέας προβάλλει έμμεσα και διακριτικά τον εαυτό του (*πολύς στρατός μ' ακολουθούσε*), ενώ κάνει και μία πρώτη νύξη για την τραγική του κατάσταση (*οδός της μαύρης συμφοράς μου*), αφήνοντας κατ' αυτόν τον τρόπο να εννοηθεί πως είναι ένα πρόσωπο σημαντικό, αλλά και βασανισμένο.

δ. **Η τραγική του μοίρα (στ. 207-214):**

Ύστερα από την προσπάθειά του να κερδίσει τη συμπάθεια της Ναυσικάς, επιδιώκει τώρα να κερδίσει τη συμπόνια της, κάνοντας λόγο για τα δεινά που έχει υποστεί και, κυρίως, για τους κινδύνους που πέρασε στα πελάγη. Παράλληλα, εκφράζει το παράπονό του πως κάποιος θεός τον κατατρέχει, καθώς και το φόβο πως θα τα βάσανά του θα συνεχιστούν, προκαλώντας τον οίκτο της βασιλοπούλας και ζητώντας έμμεσα την προστασία της.

ε. **Η ικεσία και τα αιτήματα (στ. 215-220):**

Ο Οδυσσέας ζητά από τη Ναυσικά να δείξει έλεος και διατυπώνει ένα διττό αίτημα: ζητά να του δείξει η κοπέλα το δρόμο για την πόλη και να του δώσει ένα ρούχο, έστω παλιό και φτωχικό, για να καλύψει τη γύμνια του.

στ. **Ευχές (στ. 221-224):**

Ο Οδυσσέας ολοκληρώνει το λόγο του προς τη Ναυσικά με τις κατάλληλες ευχές, μια γενική (*Εύχομαι οι θεοί να σου χαρίσουν ό,τι βαθιά η ψυχή σου λαχταρά*) και μια συγκεκριμένη πολλαπλή (*σύζυγο, σπιτικό κι ομόνοια να σου δώσουν εύφημη*), για όσα λαχταράει ένα ανύπαντρο κορίτσι (σύζυγο, οικογένεια, ομόνοια και αγάπη συζυγική, καλό όνομα). Κατ' αυτόν τον τρόπο την ευαισθητοποιεί και αυξάνει την πιθανότητα να κερδίσει τη συμπάθειά της, ενώ προεξοφλεί την ανταπόκρισή της. Μάλιστα, μέσα από την διατύπωση της

δεύτερης ευχής, διαφαίνεται και η αντίληψη των ανθρώπων της ομηρικής εποχής για την ιδανική οικογένεια (στ. 223-224).

- ❖ Με όλα τα παραπάνω επιτυγχάνεται ο σκοπός του Οδυσσέα, κάτι που καθίσταται αντιληπτό μέσα από τα λόγια και την αντίδραση της Ναυσικάς.

3. Ο ικετευτικός λόγος του Οδυσσέα επιμένει στην εξωτερική ομορφιά της Ναυσικάς, ενώ οι δικόι της λόγοι αποκαλύπτουν την ψυχική ομορφιά της. Να το αποδείξετε με στοιχεία του κειμένου.

α. Στον ικετευτικό του λόγο προς τη Ναυσικά, ο Οδυσσέας επιμένει στην εξωτερική εμφάνιση της κοπέλας. Έτσι, εκφράζει με γενναιοδωρία το θαυμασμό του για την ομορφιά της κοπέλας και πλέκει το εγκώμιό της είτε με κολακευτικές λέξεις και φράσεις (*ομορφιά - Τόση ομορφιά ποτέ δεν είδα ως τώρα - θάμπωσα και δεν χορταίνω να κοιτώ - θαμπωμένος - σε θαυμάζω - Έκθαμβος μένω*) είτε με κάποια φιλοφρονητική λεπτότητα και διακριτικότητα (απορία μήπως πρόκειται για κάποια θεά, παρομοίωση με το βλαστάρι φοινικιάς κ.ά.).

β. Από την άλλη πλευρά, τα λόγια της Ναυσικάς αποκαλύπτουν την ψυχική της ομορφιά. Ειδικότερα:

- Ανταποδίδει στον Οδυσσέα φιλοφρονήσεις σύντομα και διακριτικά, υπογραμμίζοντας την αξία και τη σύνεσή του (στ. 229).
- Τον παρηγορεί για τα βάσανά του, υποστηρίζοντας πως ο Δίας είναι υπεύθυνος για τη μοίρα του κάθε ανθρώπου και πως, όπως άλλωστε όλοι οι άνθρωποι, έτσι και εκείνος θα πρέπει να υπομείνει τη δική του μοίρα (στ. 230-234).
- Ανταποκρίνεται στα αιτήματά του, υποσχόμενη πως θα του δώσει ρούχα να φορέσει και πως θα τον οδηγήσει στην πόλη, αποκαλύπτοντας παράλληλα το σεβασμό της προς το θεσμό της φιλοξενίας (στ. 235-239).
- Τέλος, του δίνει με προθυμία πληροφορίες που τον ενδιαφέρουν: ότι βρίσκεται στη χώρα των Φαιάκων, της οποίας βασιλιάς είναι ο πατέρας της, ο Αλκίνοος (στ. 239-241).

Η Ναυσικά, επομένως, χαρακτηρίζεται από:

- ευγένεια, ωριμότητα και σύνεση,
- ευαισθησία,
- φιλόξενη διάθεση,
- ευσέβεια,
- συμπόνια και φιλευσπλαχνία.

4. Ποιες αντιλήψεις των ομηρικών ανθρώπων: α. για την ιδανική οικογένεια, β. για τη διανομή των αγαθών και γ. για τους ξένους, τους ικέτες, τους φτωχούς διαφαίνονται, αντίστοιχα, στους στίχους α. 221-224, β. 230-234 και γ. 235-237 και 252-256;

α. Ο Οδυσσέας ολοκληρώνει το λόγο του προς τη Ναυσικά με τις κατάλληλες ευχές, μια γενική (*Εύχομαι οι θεοί να σου χαρίσουν ό,τι βαθιά η ψυχή σου λαχταρά*) και μια συγκεκριμένη πολλαπλή (*σύζυγο, σπιτικό κι ομόνοια να σου δώσουν εύφημη*), για όσα λαχταράει ένα ανύπαντρο κορίτσι (σύζυγο, οικογένεια, ομόνοια και αγάπη συζυγική, καλό όνομα). Μάλιστα, μέσα από την διατύπωση της δεύτερης ευχής, διαφαίνεται και η αντίληψη των ανθρώπων της ομηρικής εποχής για την ιδανική οικογένεια, σύμφωνα με την οποία δεν υπάρχει καλύτερο και ισχυρότερο στήριγμα για ένα σπιτικό, παρά όταν ομοφρονούν κι ομονοούν στο σπίτι ο άνδρας και η γυναίκα.

β. Η Ναυσικά, θέλοντας να παρηγορήσει τον Οδυσσέα για τα βάσανα που έχει υποστεί, υποστηρίζει πως, τόσο η ευτυχία όσο και η δυστυχία των ανθρώπων, προέρχονται από τους θεούς. Θεωρεί το Δία υπεύθυνο για τη μοίρα του καθενός (εκείνος μοιράζει τις χαρές και τις λύπες, χωρίς να κάνει διακρίσεις ανάμεσα στους ανθρώπους) και ισχυρίζεται πως, όπως κάθε άνθρωπος αντιμετωπίζει καρτερικά τα δεινά του, κατά τον ίδιο τρόπο και ο Οδυσσέας πρέπει να υπομείνει τη δική του μοίρα. Επομένως, οι άνθρωποι της ομηρικής εποχής πιστεύουν πως οι θεοί στέλνουν τις χαρές και τις λύπες στους ανθρώπους, χωρίς να τους ξεχωρίζουν σε απλούς και άσημους και σε επιφανείς, σε πλούσιους και σε φτωχούς.

γ. Η ικεσία ήταν ένας θεσμός της αρχαίας ελληνικής κοινωνίας, ο οποίος προστατευόταν από τον Ικέσιο Δία, όπως η φιλοξενία από τον Ξένιο Δία. Ο Δίας δηλαδή προστάτευε όλους εκείνους που είχαν ανάγκη: τους ξένους, τους ικέτες, αλλά και τους φτωχούς. Οι θεσμοί αυτοί είχαν θρησκευτική ιερότητα, καθώς εξυπηρετούσαν κοινωνικές ανάγκες της εποχής, από τη στιγμή που δεν υπήρχε ούτε νομοθεσία που να προστατεύει τους ξένους ούτε καμμία υποδομή για τις ανάγκες τους (ύπνος, διατροφή κ.λπ.), όπως για παράδειγμα, πανδοχεία.

5. Ζωγραφίστε μια εικόνα της σημερινής Ενότητας που σας εντυπωσίασε περισσότερο.

Η εργασία είναι προσωπική για τον κάθε μαθητή.

6. Με βάση την παρουσία, τον χώρο διαμονής και τις ασχολίες της Πηνελόπης, της Ναυσικάς, της Αρήτης και των υπηρετριών τους, να συζητήσετε στην τάξη τη θέση της γυναίκας στην ομηρική εποχή και να τη συγκρίνετε με τη θέση της σε άλλες εποχές και, κυρίως, στη σύγχρονη.

α. Παλαιότερες εποχές:

- Πολύ υποβαθμισμένη η θέση της γυναίκας, καθώς ζει υπό την εξουσία και την καταπίεση του άνδρα.
- Περιορίζεται μέσα στο σπίτι και ασχολείται με αποκλειστικά γυναικείες δραστηριότητες και αρμοδιότητες.
- Πραγματοποιεί τις εργασίες του σπιτιού, έχοντας βέβαια πάντοτε για βοηθούς της τις υπηρέτριές της.
- Συμμετέχει σε επίσημα δείπνα και δε μένει αποκλεισμένη από αυτά.
- Όταν εμφανίζεται μπροστά σε ανθρώπους που δεν ανήκουν στο οικογενειακό της περιβάλλον, συνήθως καλύπτει το πρόσωπό της και συνοδεύεται από τις δούλες της.
- Ως προς τον κοινωνικό της ρόλο, η γυναίκα παραμένει αμέτοχη στις δραστηριότητες του κοινωνικού βίου, με εξαίρεση τη συμμετοχή της σε θρησκευτικές γιορτές και τελετές.
- Ως προς την πολιτική και δημόσια διοίκηση, ζει εντελώς αποκλεισμένη από τα κοινά, από κάθε πολιτική δραστηριότητα.
- Ωστόσο, πολλές φορές η θέση της γυναίκας μέσα στην οικογένεια είναι ξεχωριστή και η άποψή της σεβαστή.

β. Σημερινή εποχή:

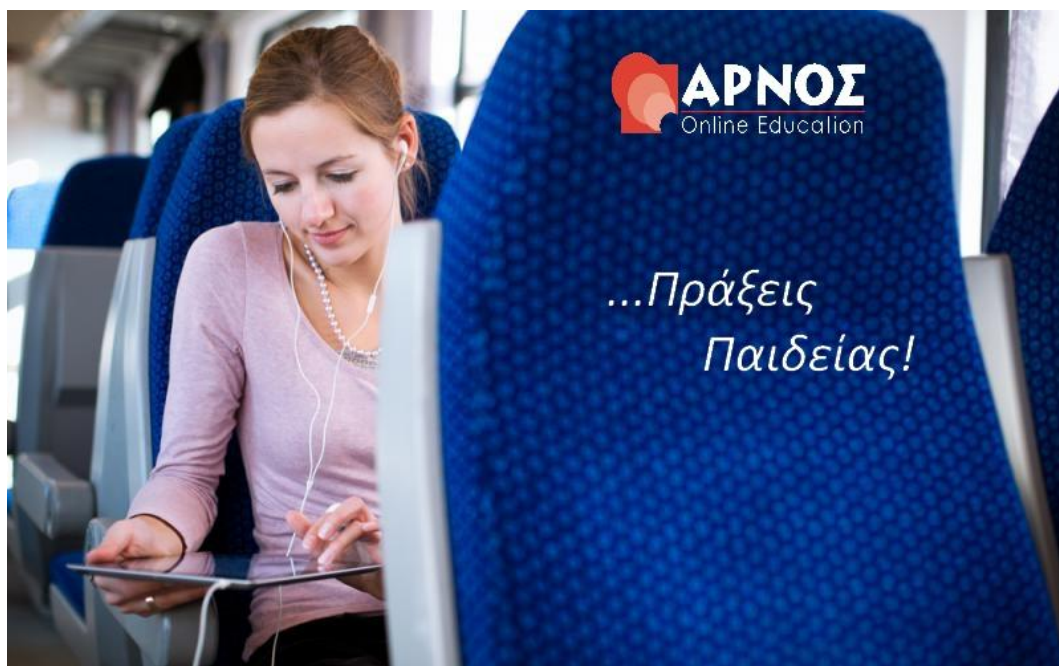
- Η γυναίκα έχει πλέον ίσα δικαιώματα με τον άνδρα.
- Στην οικογένεια, δεν είναι πια παραμερισμένη και υποταγμένη στον άνδρα-αφέντη, αλλά είναι συνυπεύθυνη με εκείνον για τα πάντα.
- Στον οικονομικό τομέα και στην εργασία, η γυναίκα είναι ελεύθερη να ασκεί οποιοδήποτε επάγγελμα και να αποκτά οικονομική ανεξαρτησία.
- Ως προς τον κοινωνικό βίο και την πολιτική, έχει τη δυνατότητα να συμμετέχει και σε οποιαδήποτε άλλη δραστηριότητα, πέραν του επαγγέλματός της (αθλητισμός, πολιτισμικά κτλ.), ενώ στον τομέα της πολιτικής κατέκτησε το δικαίωμα της ψήφου και μπορεί να καταλάβει οποιοδήποτε αξίωμα.
- Αναφορικά με τον πνευματικό βίο, σήμερα δεν υπάρχουν φραγμοί για τις σπουδές και τη μόρφωση γενικότερα μιας γυναίκας, η οποία μπορεί να φοιτά σε όλα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα και να επιτελεί οποιαδήποτε επιστημονική δραστηριότητα.

Απολαύστε τη διδασκαλία στα βίντεο του www.arnos.gr

Κατανοείτε σε βάθος τη μεθοδολογία επίλυσης!

Φροντιστηριακό e-μάθημα

Γυμνάσιο: 9.000 μαθήματα με βίντεο-διδασκαλία για όλο το σχολικό έτος **μόνο με 150 ευρώ!**

Μελέτη όπου, όποτε και όσο εσύ θες!

Διδάσκουμε μεθοδικά σε βίντεο τη θεωρία του σχολικού βιβλίου και λύνουμε όλες τις ασκήσεις

Δημιουργούμε συνεχώς νέα βίντεο με διδασκαλία για τις εκπαιδευτικές σου απαιτήσεις

Παίζουμε και μαθαίνουμε με on line test αξιολόγησης & SOS διαγωνίσματα προσομοίωσης για τις εξετάσεις

Λύνουμε απορίες ζωντανά on line καθημερινά 3 μ.μ. - 8 μ.μ.

...Πράξεις Παιδείας!